

Handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020-2024

Sammanfattning

Fysioterapeuterna vill tacka för möjligheten att lämna synpunkter på Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020–2024. Vi är i stort mycket positiva till ramverket i handlingsplanen. Tanken med de grundläggande förutsättningarna och de fem fokusområdena är mycket bra och illustrationen av handlingsplanens områden förtydligar arbetet mot en säkrare vård. Trots att vi ser intentionen att få med alla delar av hälso- och sjukvården saknas fortfarande vissa aspekter kring primär hälso- och sjukvård oavsett huvudman, förebyggande arbete och ett ännu tydligare personcentrerat synsätt.

Inledning och bakgrund

Inledning och bakgrund ger en god bild av nuläget och pågående patientsäkerhetsarbete. Vårdskador inom somatisk sjukhusvård finns väl dokumenterade vilket gör det lättare att direkt utvärdera effekt av interventioner i denna kontext. Situationen utanför den somatiska sjukhusvården är, precis som beskrivs i bakgrunden, otillräckligt eller inte alls belyst. Det gör det än mer angeläget att beskriva och problematisera kring möjligheter och utmaningar med patientsäkerhetsarbete i primär hälso- och sjukvård oavsett huvudman. Detta perspektiv skulle kunna bli ännu tydligare genom hela dokumentet. Framförallt hälso- och sjukvård i kommunal regi har andra förutsättningar där såväl legitimerad hälso- och sjukvårdspersonal som personal inom vård och omsorg behöver samverka för en god patientsäkerhet. Det bedrivs redan avancerad vård i hemmet där samverkan mellan olika vårdnivåer och professioner behöver stärkas och indikatorer för uppföljning behöver utvecklas.

Grundläggande förutsättningar för säker vård

Fyra grundläggande förutsättningar för arbetet har identifierats. Vi vill understryka vikten av alla dessa fyra. Även om de fyra förutsättningarna inte är rangordnade skulle vi önska att *Patienten som medskapare* fick en ännu större tyngd och därför inledde kapitlet kring Grundläggande förutsättningar för säker vård (börjar på sid 18). Vi anser att *Patienten som medskapare* är grunden i allt patientsäkerhetsarbete och detta borde

därför ännu tydligare genomsyra hela handlingsplanen. Vi är positiva till det arbete som pågår med att ta fram standardiserade vårdförlopp för olika diagnoser. En farhåga med ett allt för stort fokus på standardisering är dock att det blir på bekostnad av den personcentrerade vården när personen känner att den inte passar in eller kanske passar in i flera olika vårdförlopp. Riktlinjer och kunskapsstöd är bra så länge de används på rätt sätt i samverkan mellan profession och person.

En god säkerhetskultur är också en viktig förutsättning för en säker vård. En lärande organisation som ständigt arbetar med förbättring och har ett arbetsklimat som inte skuldbelägger enskilda misstag är en förutsättning för att öka patientsäkerheten. Detta hänger väl ihop med *Ledning och styrning* som beskrivs som ytterligare en av de fyra grundläggande förutsättningarna. Förutsättningarna för detta ser dock väldigt olika ut inom olika huvudmannaskap där tex verksamhetschefen inom kommunal hälso- och sjukvård inte alltid har en hälso- och sjukvårdsutbildning vilket kan försvåra kommunikationen.

Kunskap och kompetens är också en central förutsättning för ett effektivt patientsäkerhetsarbete. Inte minst är kunskap om hälsofrämjande och förebyggande arbete viktigt. Ett stort antal vårdskador skulle kunna undvikas om insatser sattes in tidigare. Därför bör detta prägla hälso- och sjukvården, inte minst primär hälso- och sjukvård oavsett huvudman.

Fallolyckor kan exemplifiera vikten av förebyggande arbete. Drygt 1000 personer dör och ytterligare 70 000 personer skadas allvarligt varje år till följd av fallolyckor¹. Detta kostar samhället 11 miljarder per år. Trots stor kunskap kring hur dessa olyckor kan förebyggas är fokus fortfarande på redan inträffade skador. Det är därför positivt att handlingsplanen vill förskjuta fokus från redan inträffade negativa händelser till frånvaro av skada och närvaro av säkerhet. Vi behöver gå från att arbeta reaktivt till att arbeta proaktivt med patientsäkerhetsfrågor.

Många delar av hälso- och sjukvården kräver en hög grad av specialisering. Med denna bakgrund behöver alla professioners kompetens och expertområden utnyttjas optimalt och det behövs strategier för ett livslångt lärande för alla legitimerade yrken inom hälso- och sjukvården. Detta är inte minst viktigt för att behålla medarbetare, verka för en god arbetsmiljö och säkerställa kompetensförsörjningen. Goda möjligheter till kompetensutveckling är en förutsättning för att kunna erbjuda en patientsäker, evidensbaserad och kostnadseffektiv vård. Vi är positiva till att detta lyfts i handlingsplanen. Vi vill understryka att kompetensutveckling även är viktigt för personal inom omsorgen och inte enbart för legitimerade professioner.

¹ https://www.fysioterapeuterna.se/globalassets/om_forbundet/fysioterapi-ger-resultat_falltraning_a4_webb.pdf

Fem prioriterade fokusområden

Handlingsplanen lyfter fram fem prioriterade fokusområden tillsammans med förslag på nationella åtgärder och vilka berörda aktörer som kan samverka kring området.

Samtliga områden är viktiga men vi saknar samverkan med professionsföreningar och patientorganisationer i förslag på berörda organisationer.

Aktörer och resurser

I kapitlet om Aktörer och resurser beskrivs hälso- och sjukvårdens roll samt andra aktörer såsom politiker, myndigheter, organisationer, professionsföreningar, lärosäten och forskare i genomförandet av handlingsplanen. Medicinskt ansvarig sjuksköterska (MAS), medicinskt ansvarig för rehabilitering (MAR) samt chefläkare beskrivs ha centrala roller inom den kommunala hälso- och sjukvården. Uppdraget som MAR regleras i hälso- och sjukvårdslagen (HSL 2017:30, 11 kap §4) som säger att det för verksamhetsområden som huvudsakligen omfattar rehabilitering får arbetsterapeut eller fysioterapeut fullgöra uppgiften som annars åligger MAS. I dag är det valfritt för kommunerna om de vill anställa en MAR vilket gör att ca 60 kommuner (2017) har en MAR. En MAR i kommunen säkerställer att det finns en jämlik tillgång på hälsofrämjande, preventiva och rehabiliterande åtgärder av hög kvalitet i kommunen vilket skulle leda till en bättre patientsäkerhet. Fysioterapeuterna anser därför att det ska bli rättsligt reglerat med en MAR i varje kommun på samma sätt som det är reglerat med MAS.

Sammanfattningsvis är vi positiva till förslaget om Nationell handlingsplan för ökad patientsäkerhet i hälso- och sjukvården 2020–2024 men vi skulle önska ett ännu tydligare fokus på primärvård oavsett huvudman, förebyggande arbete och att handlingsplanen ännu tydligare genomsyras av ett personcentrerat synsätt.

Med vänlig hälsning

Stefan Jutterdal
Förbundsordförande, Fysioterapeuterna